

ПРОТОКОЛ "А" № 405
НА ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
ОТ 9 АВГУСТ 1981 г.

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Александър Липов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Огнян Дойнов, Пеко Таков, Петър
Младенов, Станко Тодоров, Тодор Божинов, Цола
Драгойчева, Андрей Луканов, Георги Йорданов,
Петър Дюлгеров, Стоян Караджов, Димитър
Станишев, Георги Атанасов, Стоян Михайлов,
Милко Балев, Мишо Мишев и Чудомир Александров.

Присъствува и др. Петър Танчев.

ВЪПРОСИ
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За резултатите от
посещението на
др. Тодор Живков
в Крим.

РЕШЕНИЯ:

Политбюро на ЦК на БКП изслуша и
обсъди информация за приятелската среща на
генералния секретар на Централния комитет на
Българската комунистическа партия и председател
на Държавния съвет на НРБ др. Тодор Живков с
генералния секретар на Централния комитет на
Комунистическата партия на Съветския съюз и

председател на Президиума на Върховния съвет на СССР др. Леонид Брежнев, състояла се на 7 август тази година в Крим, и единодушно

Р Е Ш И:

Дава изключително висока оценка на новата среща между двамата партийни и държавни ръководители и изразява пълно съгласие с изказаните от тях становища по въпросите на двустранното сътрудничество и перспективите на неговото непрестанно разширяване и задълбочаване. Политбюро окачествява конструктивния дух и плодотворните резултати от срещата като нов мощен стимул във възходящото развитие на българо-съветските отношения, като нов принос за заздравяване на единството и сплотеността на братската социалистическа общност върху непоклатимите принципи на марксизма-ленинизма и социалистическия интернационализъм, за укрепване на нейните колективни организации - СИВ и Варшавския договор.

Политбюро високо оценява новите конкретни мерки, набелязани на срещата в Крим, за задълбочаване на сътрудничеството между НРБ и СССР, които ще способствуват за реализацията на Генералната схема за специализация и коопериране между двете братски страни в сферата на материалното производство. Съветският съюз ще окаже съдействие на България в развитието на металургията и в натоварването на производствените мощности на нашата промишленост.

От своя страна България активно ще участва в строителството на важни промишлени обекти на територията на СССР, които ще задоволяват със суровини и материали и някои потребности на нашата страна. Всичко това е ярък израз на вечната и нерушима българо-съветска дружба, на действения характер на братското сътрудничество и взаимопомощ. Ярък израз на вечната и нерушима българо-съветска дружба, на действения характер на братското сътрудничество и взаимопомощ е и извеждането на орбита на спътника "Интеркосмос - България 1300".

Народна република България изцяло одобрява Програмата за мир през 80-те години, приета на XXVI конгрес на КПСС, и градивните мирни инициативи на съветската държава, прави и ще прави и занаяпред всичко за тяхното претворяване в живи дела. Българските комунисти, българският народ ще отдават всички сили в подкрепа на политиката на двете партии и страни, насочена към утвърждаване на климата на доверието в международните отношения, за развитие и утвърждаване на разведряването, за ограничаване и спиране на надпреварата във въоръжаването и за разоръжаване, за траен мир в Европа и в света. Съветският съюз споделя конструктивната политика на България за развитие на взаимноизгодното сътрудничество между балканските страни.

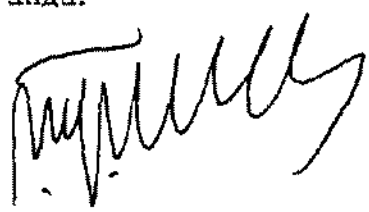
Политбюро счита, че другарите Тодор Живков и Леонид Брежнев основателно изразяват загриженост от изкуствено създаваната от

империализма атмосфера на недоверие и конфронтация. Същевременно Политбюро намира за основателен техният оптимизъм: в съответствие с волята на народите в международния живот могат и трябва да настъпят положителни промени - в интерес на мира в света, за благо на всички хора на земята.

Политбюро споделя становището на двамата партийни и държавни ръководители, че за отслабването на международното напрежение би могло съществено да допринесе създаването на безядрени зони в Европа и приветствува тяхната идея за превръщането на Балканите в безядрена зона.

Политбюро на ЦК на БКП изразява най-гореща благодарност на другарите Тодор Живков и Леонид Брежнев за тяхната изключително гравивна роля в развитието и обогатяването на всестранното братско сътрудничество и сближаване между Народна република България и Съветския съюз, за добруването на нашите народи, в името на мира и социалния прогрес, за нови завоевания на реалния социализъм.

За заседанието на Политбюро да се обнародва съобщение в средствата за масова информация и пропаганда.

СТРОГО СЕКРЕТНО

ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА ПОЛИТБЮРО
И СЕКРЕТАРИТЕ НА ЦК НА БКП

И Н Ф О Р М А Ц И Я

за срещата в Крим на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков с генералния секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР Леонид Брежнев

На 7 ~~август~~ август 1981 година в Крим се състоя традиционната среща на другаря Тодор Живков с другаря Леонид Брежнев. Двамата партийни и държавни ръководители размениха информации по вътрешното положение в двете страни по въпросите на двустранното сътрудничество и по най-актуалните проблеми на сегашното международно положение.

Пръв направи своето изложение др. Леонид Брежнев:

Сърдечно те приветствувам, скъпи Тодор! Благодаря ти, Тодор, за това, че пристигна. Уверен съм, че нашата нова среща тук – в Крим – ще бъде плодотворна.

Вече стана традиция да обсъждаме въпросите по същество, и още повече – да съсредоточаваме вниманието си не върху извършеното, а върху онова, което предстои да бъде направено.

От тази гледна точка искам да ти разкажа за нашите вътрешни работи.

В основните насоки на социално-икономическото развитие на Съветския съюз, одобрени от XXVI конгрес, са определени крупни, мащабни и, бих добавил – не леки задачи. Налага се да се съобразяваме с онова, което учените наричат демографско ехо от миналата война: настъпва известно съкращение на притока на трудови ресурси. Все по-трудно и по-скъпо ни струва сега добиването на суровини. Защо е така – това също е разбираемо.

Усложняването на международната обстановка – по-нататък ние ще поговорим още за нея – стеснява нашите възможности да заделяме допълнителни средства за развитието на народното стопанство. Ние не можем да допуснем нашият меч да се окаже по-къс от американския, а нашият щит – недостатъчно надежден.

Какъв начин на действия сме избрали при тези не прости условия? Главното е съществено да повишаваме производителността на обществения труд. Друг път просто няма. Именно поради това ние поставихме с цялата сериозност задачата за техническото превъзржаване на всички отрасли на нашето народно стопанство, за снабдяването му със съвременни машини и механизми при използване на модерна технология. Твърде интересни неща се правят по много направления. Доста перспективно е, по-конкретно, използването на роботите в производството. Но, разбира се, нищо не може да замени хората. И ние се стараем да организираме по-добре техния труд. Стъпка по стъпка усъвършенствуваме организацията на производството и управлението на икономиката

Индустрията започна не лошо първата година от единадесетата петилетка. Планът за промишленото производство през първото шестмесечие е преизпълнен.

Огромни задачи стоят пред селото. Партията твърдо следва линията на планомерно превеждане на земеделието и животновъдството върху промишлена основа. Още през март т.г. ние приехме специално постановление "За мерките по ускоряване на развитието и реконструкцията на предприятията за селскостопанско машиностроене". През близките години набелязваме да построим 100 нови и да реконструираме над 200 предприятия. Всички те са обявени за обекти от особено държавно значение. Голяма работа се разгръща в отраслите, които са призвани да осигурят непосредственото транспортиране, съхраняване и преработване на всичко, което се произвежда на село. За съжаление, тези звена у нас са изостанали от развитието на селското стопанство, а оттук произтичат и немалки загуби. Главно внимание в продоволствената програма отделяме на животновъдството. Ние имаме необходимото количество от всички видове добитък, но увеличаването на животновъдната продукция се задържа от недостига на фуражи. Необходимо е така да укрепим фуражната база, че да осигурим с достатъчно фуражи и общественото животновъдство, и добитъка и птиците в личните помощни стопанства. Поради сушата, тази година не е лека за нашето селско стопанство. Ще кажа направо - това е трудна за нас година. Най-много пострада Руската федерация. Изгоряха

посевите в цялата Централна зона. А Далечният изток, обратно, пострада от обилните валежи. Лоши са изгледите за картофената реколта. Горещините нанесоха големи щети и на такава наша житница, каквата е Украйна, и на много области в Поволжието и Алтай. Трудно е положението, Тодор. Поддържам ежедневна връзка с местните органи. Сега мобилизираме всичко, за да се приберат без загуби зърнените култури. Ние считаме, че наред с политико-организаторските и идеологическите задачи, партийните организации отгоре до долу трябва да отделят максимално внимание на стопанските въпроси. Ние сме управляваща партия. Ние носим отговорност за всичко.

Сега ще се спра на нашите двустранни отношения. Навярно, ако бихме съдили само по онова, което вече е направено за развитието на съветско-българското сътрудничество, то не ни остава друго, освен да се поздравим с добрите резултати. И действително, расте стокооборотът. Набелязани са нелоши конкретни спогодби, за да се реализира Генералната схема за специализация и коопериране на производството. Съветско-българските връзки се умножават по всички направления.

Но, ако оценяваме възможностите на съветско-българското сътрудничество, навярно ще се наложи да признаем: все още не ги използваме стопроцентно. Неотдавна в София, ти, Тодор, обсъди с др. Тихонов някои важни въпроси на икономическото сътрудничество. Нашите планови и стопански

органи понастоящем работят по всички въпроси, поставени от теб. Това се отнася и до натоварването на мощностите на българското машиностроене. Струва ми се, че нашето предложение да ви доставим 2-3 електропечи за претопяване на метални отпадъци (металопом) ще реши задачата за увеличаване на производството на висококачествени стомани. Ние, разбира се, приветствуваме вашата готовност да участвувате в изграждането на някои крупни индустриални обекти в нашата страна с последващо изплащане за вашите услуги посредством продукция от тези предприятия. Ние се отнасяме положително и към твоята идея за допълнителните доставки на български стоки над съгласуваните по-рано обеми, с оглед на предсрочното погасяване на кредитите и за да се сбалансира стокооборотът.

Понякога се чуват гласове, че Съветският съюз оказва "недостатъчна помощ" на социалистическите страни, че той би могъл да предоставя такава помощ в по-големи размери, че от социалистическите страни се изнасят "твърде много" стоки за СССР. Не изключвам, че така може да мислят някои хора и във вашата страна. Понякога се принижават значението на съветската помощ. Съвестта на нашата партия в това отношение е чиста. Както ти знаеш, цените на много наши стоки са по-ниски от световните. Нашите икономисти, Тодор, пресметнаха, че през миналата петилетка пряката изгода на братските страни от вноса на горива и суровини от Съветския съюз е възлязла на 15 млрд. рубли,

а през тази петилетка тя ще стигне почти 30 млрд.рубли. Както виждаш, сумата не е малка.

В интерес на нашата страна и на всички братски страни е за тази помощ да се говори повече, тъй като това съдействува за укрепване на социалистическата съзнателност, за възпитаване на чувство на интернационализъм, за преодоляване на националистическите настроения. Ние от своя страна ще подчертаваме както винаги значението на взаимните икономически връзки с братските страни.

На последната сесия на СИБ, състояла се в София, председателите на министерските съвети на братските страни обсъдиха подготовката за съвещанието на най-високо равнище, което да бъде изцяло посветено на икономическото сътрудничество. Бих се радвал, ако в хода на тази подготовка, а за нея ще е нужно време, паралелно би се удавало да бъдат решени някои практически въпроси. Самото съвещание трябва да бъде насочено към усъвършенствуването на целия механизъм на сътрудничеството, към доброто обвързване на икономическите политики, на цялата стратегия на развитието.

Аз внимателно следих, Тодор, работата на вашия XII конгрес. Радостно е да се отбележи, че неговите главни решения са съзвучни с изводите на XXVI конгрес на КПСС. Съветско-българското братство е достойние на цялата социалистическа общност. И ние приемаме близко до сърцето си всички ваши дела, всички ваши радости и огорчения. Именно поради това ние желаем вашата икономика да се развива

уверено, да се решава успешно такъв не лек проблем, като голямата кредитна задълженост към Запада, а българските изделия – да отговарят на най-високите световни стандарти.

Понятно е, че постоянна задача за нас, комунистите, е да се грижим политическата атмосфера в нашите страни да бъде винаги чиста и ведра.

България има голяма и драматична история. За това напомня 1300-годишнината на българската държава, която вие отбелязвате. Такива дати дават възможност да се види особено ясно колко много е дал социализмът на страната, какво са означавали в живота на нашите народи техните традиционни и отдавнашни взаимни връзки. И ти правилно постъпваш, Тодор, като насочваш провежданите мероприятия в това русло.

Като полагаме грижи за по-нататъшното развитие на двустранните отношения, заедно с нашите приятели и съюзници ние трябва да отделяме максимално внимание на укрепване на единството и сплотеността на цялата социалистическа общност. Това произтича от цялостната международна обстановка и, разбира се, от уроците на полските събития. Конгресът там вече мина. Но никакъв прелом към по-добро както нямаше, така и няма. Кризата в Полша се изостря. Тя става по-дълбока и по-тревожна. Положението се усложнява от ^{безотговорността} ~~на~~ на Каня при решаването на кадровите въпроси. В резултат на това от ръководството

излязоха опитни, проверени хора, а на тяхно място дойдоха други, които са или слабо подготвени, или са съмнителни по своите политически възгледи. Измененията засегнаха и Политбюро, и Секретариата на ЦК на ПОРП, и Министерския съвет, и воеводските партийни организации. А ти сам знаеш какво голямо значение има правилният подбор и стабилността на ръководните кадри.

Взетите от нас мерки – говоря за писмото на ЦК на КПСС до ЦК на ПОРП и за други стъпки – не бяха безполезни. Без нашето общо въздействие – и тук не се налага да се гадае – положението би било многократно по-лошо. Най-вероятно ръководството на партията би се оказало в плен на ревизионистите. Но като цяло все пак партията е силно отслабена. Аз ти изпратих запис от своя разговор с Каня веднага след конгреса. Неотдавна му изпратих телеграма, в която поставих въпросите рязко. И за мътната вълна на антисъветизма, и относно искането на "Солидарност" да се въведе групова собственост върху социалистическите предприятия, и за заплахата от създаването на така наречена партия на труда и др. В тази телеграма поисках писмен отговор, за да имам документ преди предстоящата среща, тъй като в разговори по телефона Каня винаги се съгласява с мен, обаче практически действия не предприема.

Полското ръководство след конгреса, който, както изглеждаше, трябваше да му придаде повече увереност и

бойкост, отстъпва под натиска на враговете на социализма, избягва сблъсък. А нали не може да се спечели бой, ако не встъпиш в него! През цялото време говоря на Каня за необходимостта от конфронтация. Но досега там не са арестували или осъдили нито един враг. Валенса им предявява различни искания, а по отношение на него те не вземат никакви мерки. Антисоциалистическите сили, след като се укриха зад "Солидарност", все по-нагло се стремят към властта. Неотдавнашната акция във Варшава отново и отново показва, колко надалеч се разпростират замислите на контрареволуцията.

Предстои ни да предприемем големи усилия, за да запазим Полша като социалистическа страна. Преодоляването на кризата, несъмнено, ще бъде продължително. И много важно е да се координират усилията на нашите партии, на другите ведомства, да се подтикват полските другари към последователни и решителни действия.

Каня и Ярузелски трябваше да пристигнат в Крим за разговор с мен. Срещата се предвиждаше за 11 август, но Каня, както съобщиха, е преболедувал, за тази дата пренасрочиха пленума на техния ЦК и нашата среща сега е набелязана за 14 август. Възнамерявам да ги убедя в жизнената необходимост да се държат твърдо, да не се боят от конфронтацията с врага. Направо ще запитам накъде върви Полша и ще им дам ясно да разберат, че нашите

отношения във всички области ще зависят от по-нататъшния ход на събитията там. Казах това и в споменатата вече телеграма.

Разбира се, полските другари ще поставят въпроси за икономическа помощ, за продължаване на кредитите, за доставка на зърнени храни, памук, нефт. Нашето положение не е такова, че да издържаме полското стопанство. Ще се наложи да се окаже някаква помощ, но ние не можем да запушваме дупки. Те трябва да направят това сами. А там се вършат безобразия. Например те са задължали на ГДР 1,5 млн. тона въглища. Ако Каня и Ярузелски биха взели мерки за осигуряване на експорта макар само и на въглищата (а въглища Полша изнася и на Запад), това би означавало валутни постъпления за страната. Ако в СССР миньорите работят и в събота и в неделя срещу обикновено заплащане, то в Полша за неработните събота и неделя миньорите получават двойна надница. Нито една държава не може да си позволи такова нещо.

Аз, разбира се, ще те информирам за разговора с поляците. В зависимост от неговите резултати ще бъде възможно окончателно да определим нашето становище относно целесъобразността от провеждане в недалечно бъдеще на среща на ръководните дейци на държавите-участнички във Варшавския договор. Едва тогава ще можем да решим необходима ли е колективна среща.

Считам, Тодор, че на всички нас е необходимо да извлечем поуки от тежките събития в Полша. Чрез полския случай може да се види до какво води сляпата вяра в широките връзки със Запада – икономически и други. В полския случай добре се вижда цената на отстъпчивостта пред антисоциалистическите елементи. Този случай говори за недопустимостта на такива чужди за партията явления, като незаконните привилегии и користта. Без строго спазване на ленинските норми партията не може да укрепва връзките си с масите, да оказва влияние върху тях. Ние всички имаме достатъчно грижи, а Полша ги увеличава. Буквално няма ден да не ни се налага да се занимаваме с полските проблеми. Но трябва да се работи, да се действа, за да остане Полша братска за всички нас страна.

Искам да изкажа някои съображения по международните въпроси.

Видимо не е нужно да се спирам върху общата оценка на обстановката. За нас тя е еднаква.

Ползувам се от случая, за да изразя дълбоко удовлетворение от това, че и вашият конгрес, и цялата практическа дейност на България на международната арена представляват енергична и активна подкрепа на Програмата за мир през 80-те години, приета от нашия конгрес.

На опасната линия на сегашната администрация на САЩ ние противопоставяме широка система от мерки, призвани да опазят разведряването, да го тласнат по-нататък, напред. И, колкото и да е сложна сегашната международна обстановка, смятаме, че като действуваме заедно, като се стремим да получим подкрепа в полза на нашите стъпки от страна на всички сили, заинтересовани от предотвратяването на войната, ние ще можем да насочим хода на събитията в по-спокойно и стабилно русло. Ти, разбира се, си обърнал внимание, че през пролетта и лятото в нашата страна идваха много високи гости от чужбина. Сред тях имаше не малко видни европейски политически дейци. За всички срещи на теб редовно се изпращаше информация, поради което не е нужно да се задържам върху съдържанието на преговорите – било то с Брандт или с когото и да било още. Ясно е, че преговорите с всеки от нашите гости имаха свой колорит, но все пак имаше и нещо общо в тях. Какво именно? Тези преговори показват, че между позицията на европейците и на САЩ има определена дистанция. Европейците се тревожат от линията на Вашингтон към безогледна конфронтация със Съветския съюз, те не искат да вървят слепешката след американците. Заслужава да се отбележи и това, че различните европейски страни започват да се изказват по-активно за създаване на безядрени зони, за приемане на сериозни мерки по укрепване на доверието.

По-конкретно, както ти знаеш, северните европейски страни лансираха идеята да се създаде там безядрена зона. Ние подкрепихме тази идея.

Държавите от Средиземноморието с жив интерес възприеха нашите съображения за укрепване на сигурността в този много важен район. В Гърция, например, говорят за необходимостта да се откажат от разполагането на ядрено оръжие върху гръцка земя срещу гаранциите за ненападение с ядрено оръжие. Повтарям, всичко това е показателно.

Относно Балканите. Вие казвате "да" на добрите отношения със своите съседи и в същото време казвате ясно "не" на идеята за създаване на някаква затворена политическа или икономическа групировка на Балканите. Особена активност по този въпрос проявяват Румъния и Гърция. Югославия и тя от своя страна уж е съгласна с тази идея, при това с някои уговорки. Принципната позиция на България по същество предопределя провалянето на тези планове. Без България те няма да създадат подобна групировка. А що се отнася до другата идея, нашата обща идея за превръщането на Балканите в безядрена зона, заслужава си очевидно тя да се популяризира и придвижва напред.

Както знаеш, тук се срещях с Чаушеску.

Сега той съвсем другояче разглежда сътрудничеството с нас в икономическата област. Както се казва, той

с двете ръце гласува за неговото развитие. Но пропуснатото през цели десетина години, през които той поставяше на преден план връзките на Румъния със Запада, не може да се поправи за кратко време, макар че по редица проекти понастоящем се набелязва разширяване на сътрудничеството. Неприятна утайка, както и преди, оставят изказванията на Чаушеску по редица външнополитически проблеми. В тях се чувства оттенъкът на прокитайска позиция, особено, когато той засяга положението в Югоизточна Азия, пък и афганистанския въпрос. Ще кажа честно, че в разговора се наложи дори да го смърдя. Объркано говори той и за Полша, макар да се забелязва, че положението там силно го безпокои. Като се разпали, той заяви, че е готов да отиде в Полша и да посъветва поляците как да въведат ред. Но във всичките му разсъждения голям е делът на празнословието

Но да се върна към международното положение.

Централният въпрос за Европа, пък и не само за Европа, е да не се допусне настаняването на европейска земя на ново американско ядрено оръжие със среден радиус на действие. Ти знаеш, че ние се изказваме за преговори по този въпрос, за провеждане на делови преговори, насочени към постигане на осезаеми резултати. Някои съображения, които ние изказвахме във връзка с това, по-конкретно за мораториум, т.е. да се спре разполагането в Европа на нови ракети – и наши, и американски, от момента на

започването на преговорите, улучиха в сърцето европейската общественост.

Тази есен, по време на сесията на Общото събрание на ООН, трябва да се състои среща на А.А.Громико с държавния секретар на САЩ Хейг. Съвършено очевидно е, че американците протакат преговорите. Преговорите не се връзват с тяхната линия към безогледно засилване на надпреварата във въоръжаването. По същество те навсякъде блокираха обсъждането на проблемите на разоръжаването. Ще се удържат ли те на тази позиция? Не мисля. В днешния свят, при сегашното съотношение на силите, американците не могат да си разиграват коня, както си искат, да постъпват, както им хрумне. Ние не си затваряме очите пред факта, че американците постигат в определена степен някои неща чрез груб натиск. Това се отнася до Европа. Това се отнася и до Азия, където не само се скалпва своеобразен алианс между САЩ и Китай, но и се измени в негативна посока външната политика на Япония. Всичко това ни задължава към удвоена, утроена бдителност.

Ние сме информирани за някои действия на САЩ спрямо България. Имам предвид онези съблазнителни обещания, които американците ви дават при условие, че България ще се откаже от своята принципна политика. Това е старата тактика за камшика и примамката. Но ние с вас добре знаем, какво означават империалистическите примамки.

Ние продължаваме, Тодор, последователно да провеждаме линия за преодоляване на сегашните кризисни ситуации. Като издигаме своите предложения, ние внимателно се вглеждаме и в предложенията на другите. Вярно, за съжаление, налага се да се каже, че зад благите, на думи, намерения, например по отношение на Близкия изток, у западноевропейците прозират далеч не благи цели.

И все пак като цяло, Тодор, диалогът между социалистическия свят и Запада продължава. Нещо повече, той става по-наситен. А диалогът, преговорите – ето първата и необходима предпоставка, за да преминем след това към разумни решения.

И последният въпрос, който искам да засегна. Това е за посещението на съветска партийно-правителствена делегация в България. Като се има предвид, че във вашата страна току-що беше др.Тихонов, а преди него в България гостуваха други членове на съветското ръководство, мисля, ще се съгласиш, че към въпроса за тази визита можем да се върнем по-късно.

Тодор Живков: Съгласен съм.

Леонид Брежнев: Сега, Тодор, бих искал да чуя теб.

/По време на изложението на др.Л.Брежнев се получи съобщение за успешното извеждане на орбита на спътника "Интеркосмос – България 1300". По този повод другарят Брежнев каза и следното:

"Направена е още една крачка в съвместните комплексни изследвания на космическото пространство, имащи голямо значение за народното стопанство. Изстрелването на този спътник ще стане нов символ на нерушимата братска дружба между нашите народи. Сърдечно те поздравявам със знаменателното събитие. Това е добро дело. Мисля, че в България съобщението за него ще бъде възприето добре"./

Др.Тодор Живков отправи топла благодарност към ЦК на КПСС, към съветското правителство и лично към др.Л.Брежнев за голямата помощ, оказана от съветските учени на българските учени и специалисти в овладяването на Космоса – още един ярък израз на крепнещото, задълбочаващото се и разширяващо всестранно българо-съветско сътрудничество

По-нататък др.Тодор Живков премина към своето изложение:

Другарю Брежнев,
Другарю Черненко,

Искам да изкажа своята най-сърдечна благодарност за поканата да се срещнем тук, в Крим. Нашите кримски срещи се превърнаха в хубава традиция. Те са от много голяма полза за нашата партия, за нашето партийно и държавно ръководство и лично за мен. Аз съм сигурен, че и сегашната ни среща ще бъде нов силен импулс в нашата обща борба за тържеството на комунистическите идеали.

Преди да премина към своето изложение, искам по братски да благодаря за искрените съболезнования на

ЦК на КПСС и за Вашите лични съболезнования, другарю Брежнев, по повод смъртта на Людмила Живкова. Тези писма бяха за мен и утеха, и подкрепа. По решение на Политбюро на ЦК на БКП Вашето писмо, другарю Брежнев, беше публикувано, то развълнува, трогна цялата наша общественост. Благодаря Ви.

По вътрешното положение. Вие, другарю Брежнев, сте в курса на развитието на НРБ, на проблемите и задачите, които решаваме на настоящия етап. Сега главната наша задача е – да изпълним решенията на XII-я конгрес на БКП. Нашият конгрес се проведе в навечерието на лятото, съвпадна по време с началото на прибирането на реколтата. Ето защо ние решихме да разделим своята работа на два етапа. Веднага след конгреса да информираме партията и народа за взетите решения, а от есента, след като приберем селскостопанската продукция, да разработим програмите, които ще осъществяваме в отделните отрасли на материалното производство и в другите сфери на нашето развитие, за да преминем към непосредствено претворяване в живота на тези решения.

Казано накратко, обстановката в НРБ е добра, ведра, оптимистична. Някакви по-особени трудности в настоящия момент нямаме. Планът в промишлеността и в другите сфери на производството, общо-взето, се изпълнява, а в някои сектори се преизпълнява. Що се отнася до селскостопанската продукция, то есенните култури – пшеница и ечемик – са добри. Каква ще бъде реколтата на фуражно

зърно е рано да се каже. Върху почти половината територия на страната не паднаха достатъчно валежи, има засушаване и това, естествено, ще се отрази на добивите. Но ние вземаме бързи мерки, за да намалим до минимум загубите.

Във вътрешното положение на България, повтарям, няма нищо тревожно. Имат ли някакво отражение полските събития у нас? Да, имат. Това въздействие се изразява в мобилизацията на партията, в засилването на нейната идеологическа, политическа и организаторска дейност. Истина е, че в България има известен контингент враждебно настроени към социализма хора. Техният брой е някъде към 20 – 30 000. Събитията в Полша ги възбудиха, но те не предприеха никакви практически действия, а и ние няма да им позволим това.

Двустранното сътрудничество между НРБ и СССР се развива много добре. Осъществява се Генералната схема за специализация и коопериране на материалното производство която утвърдихме. Всички въпроси, които заедно обсъждахме с Вас, другарю Брежнев, се реализират успешно. На срещата с др.Тихонов, по време на неговото посещение в България, и на срещата на двете делегации тогава се решиха редица проблеми. Можем да кажем, че за текущата петилетка нерешени проблеми на нашето двустранно сътрудничество няма. Сега зависи от нашите и вашите компетентни органи да направят всичко възможно, за да се изпълняват нашите общи програми и договорености. Благодаря на Политбюро на ЦК на КПСС, на др.Тихонов и на Вас, другарю Брежнев, за всичко което правите по Генералната схема.

Съгласен съм с всички Ваши съображения и оценки за 35-та сесия на СМВ, както и с мислите, които споделихте за предстоящата среща на най – високо равнище на страните – членки на СМВ.

По събитията в Полша. Другарю Брежнев, Политбюро и ЦК на БКП, цялата наша партия споделят всички Ваши оценки и Вашата тревога. Тревогата за Полша е наша обща тревога. Ние високо ценим всичко, което СССР и Вие, лично, другарю Брежнев, направихте за решаването на този толкова тежък за цялата наша социалистическа общност, за международното комунистическо и работническо движение проблем. Искам да подчертая няколко момента. Те не са нови, но според мен, са важни. Какво имам предвид?

Аз смятам, че и при Бейрут, и при Гомулка, и при Герек генералната линия на ПОРП беше правилна. / В скоби ще добавя, че Герек вероятно не беше подготвен да ръководи такава голяма партия и страна в толкова сложна обстановка/. Вярно е, че у някои ръководители на ПОРП полският национализъм беше предозиран, беше повече, отколкото е допустимо. Между впрочем, помня, че още през 1958 година, на Московското съвещание, аз си позволих да критикувам Гомулка за известен националистически уклон. Вярно е, въщо така, че бяха допуснати грешки и дори деформации в практическото осъществяване на тази генерална линия, особено в областта на селското стопанство. Но не бива да забравяме, че ПОРП работеше в сложни условия на вътрешно-класова борба.

При това положение се правеха и грешки. Генералната линия на ПОРП, обаче, беше правилна. Ето защо ние не можем да виним реалния социализъм за сегашната тежка криза в Полша. Ако ПОРП беше оказала твърд отпор на контрареволуционните сили още в самото начало, нямаше да се стигне до такава криза.

Л. Брежнев: Аз казах на Каня, че без конфронтация няма да могат да защитят социализма.

Г. Шивков: Да, Вие го казахте още на срещата в Москва и бяхте напълно прав. И така, според нас, не бива да се осъжда генералната линия на ПОРП. В противен случай ние ще даваме храна на западната пропаганда да бие по реалния социализъм. За сегашното положение на Полша са виновни тези, които отстъпиха пред контрареволуцията, които непрекъснато приказват за някакво "обновление". Това "обновление" не е нищо друго, освен оплюване на реалния социализъм, освен дискредитация на поначало правилната генерална линия, провеждана от ПОРП. Така нареченият курс на "обновление" е всъщност курс на капитулация. ПОРП, "Солидарност", Църквата, контрареволуционните сили - всички говорят за обновлението. Съвсем очевидно е, че ПОРП няма класов подход към събитията в страната и към т.н. "обновление". Събитията в Чехословакия и Унгария показаха, че без такъв последователен класов подход е невъзможно да се защитят завоеванията на социализма, да се изгражда новото общество.

Някои братски партии са неправилно ориентирани в полската криза. Ние трябва открито да им напомним: Причината за тази криза не е в генералната линия на ПОРП. Представителите на нашите партии са участвували във всички конгреси на ПОРП, подкрепяли са нейната генерална линия, тя е била съгласувана с генералните линии на братските партии, ПНР винаги е вървяла рамо до рамо със СССР.

Ние направя един паралел. През 1956 година, по време на и след Историческия Априлски пленум на ЦК на БКП, ние успяхме да избегнем подобна грешка. Ние не отрекохме генералната линия на партията, а се заехме да отстраним грешките и извращенията при нейното провеждане. И тогава ние победихме именно защото я защитихме. И у нас положението беше сложно, и у нас се беше развирила дребнобурноазната стихия/ дори и в самия ЦК /, отправяха се искания за извънреден конгрес и т.н. Ние трезво отчетохме грешките и извращенията, но определихме генералната линия на партията като правилна, продължихме да я провеждаме и развиваме. Изобщо, поначало, генералните линии на всички братски партии са правилни. Трябва, обаче, да се прави съществена разлика между генералната линия и отклоненията от нея.

На предпоследния конгрес на ПОРП, по времето на Герек, полските другари правилно посочиха, че те решават и проблемите по изграждането на развито социалистическо общество, и едновременно- проблемите на преходния етап, що се отнася до селското стопанство. Те, обаче, подцениха задачите, значението и ролята на диктатурата на пролетариата.

Не е дошло времето диктатурата на пролетариата да отпадне.

Л. Брежнев: Как оценяваш Каня?

Т. Живков: Не го познавам, но според мен на ПОРП не достига смелост – и лична, и колективна. Каня проявява страх.

Л. Брежнев: Да, каня се оказа страхливец.

Т. Живков: В Полша няма кой да оглави и поведе борбата срещу контрареволуцията. И тук възниква проблемът за качествата на първите ръководители на нашите партии и страни. Сега ПОРП трябва да действа твърдо и решително.

По международното положение. БКП и НРБ изключително високо оценяват мъдрата, активна и динамична политика на КПСС и на СССР на международната арена. Ние ценим изключително високо не само мирната програма на XXVI конгрес на КПСС, но и мирните съветски инициативи и предложения, които бяха направени в периода след конгреса. Ние приемаме съветската програма за мир като своя, съветските мирни инициативи – като свои и ще правим всичко, което е в нашите възможности за тяхното успешно реализиране.

Оценките на нашите партии и страни за международната обстановка изцяло съвпадат.

Накратко за положението на Балканите. Ние ще продължим нашата политика на Балканския полуостров. Тя е политика принципна, миролюбива и конструктивна. БКП и НРБ, мога да Ви уверя, няма да бъдат подведени от никого

и от нищо. Разбира се, нашата политика на Балканите не може да не се различава в отделни нюанси, защото това се диктува и обяснява от обстановката, в която ние живеем и действуваме на Балканския полуостров. Но в главното и същественото нашата политика по отношение на Балканите никога не се е различавала, не се различава и няма да се различава. Ние приветствуваме предложението за превръщането на Балканите в безядрена зона, ще го обсъдим внимателно в Политбюро и ще съгласуваме с вас своите действия. Вярвам, че вие сте обмислили добре това предложение. И все пак трябва да се има предвид, че Балканите не са изолирани от Средиземноморието. Италия, например е съгласна на нейна територия да бъдат разположени американски ядрени оръжия със среден радиус на действие. Да не забравяме, че през Балканите и Средиземноморието минава южният фланг на НАТО. Сега на този фланг съществува примерно равновесие на силите. Но ако в Италия бъдат разположени американски ядрени оръжия със среден радиус на действие, равновесието ще бъде нарушено. Може би на първо време следва да издигнем идеята за превръщането на Балканите в безядрена зона, а след това да разширим тази идея за цялото Средиземноморие.

По въпроса за политиката на САЩ към България.

Мога да Ви уверя, че няма никакви основания, за да се притеснявате. САЩ нищо не могат да направят за да изменят нашата политика като цяло и нашите отношения към СССР.

Преди няколко години се срещнах с американски сенатори и бизнесмени. Там се пошегувах. Какво искате, казвам, НРБ да се обяви против СССР? Ами кой ще поведе тази борба срещу СССР? Аз ли? Та нали, ако това стане, мен веднага ще ме свалят – и партията, и народът! Аз да не съм дурак?

Ако някои отговорни съветски другари подмятат по адрес на България подобни предположения по отношение на САЩ и въобще за някакви тенденции да се тегли страната на Запад, то аз искам да заявя тук, че тези техни предположения са лишени от каквито и да било основания.

И един последен въпрос. Ние с Вас, другарю Брежнев, се бяхме запалили навремето България да участва в строителството, в оборудването и със западна валута / за доставка на евентуално нужните западни технологии / на крупен електрометалургичен комбинат в Стари Оскол. Ние сме готови да участвуваме в строителството на този комбинат още през тази петилетка, с оглед през следващата да получаваме качествен метал. Нашата молба е да разгледате този въпрос. За нас това е особено важно, тъй като производството на метал в България е слабо застъпено.

Л. Брежнев: Да, ние ще обсъдим този въпрос.

Т. Живков: В заключение искам да подчертая: Отношенията между НРБ и СССР се развиват много добре, разширяват се и се задълбочават. Ние знаем, че СССР има големи отговорности и е принуден да прави големи жертви. За да не създаваме от наша страна излишни трудности на съветската държава, ние целенасочено разкриваме всички вътрешни резерви.

Л. Брежнев: Аз мисля, Тодор, че ние можем да бъдем доволни от нашата беседа. Тя ще послужи като основа на компетентните органи – съветски и български за практическа дейност. Най-важното е, че ние мислим еднакво и нашите позиции напълно съвпадат.

Искам да отправя към членовете на Политбюро на ЦК на БКП и лично към теб, скъпи Тодор, пожелания за здраве и успехи.

Т. Живков: И аз имам поръчение да отправя лично към Вас, другарю Брежнев, към членовете на Политбюро на ЦК на КПСС пожелания за здраве и нови успехи в нашата обща борба. Благодаря за беседата. Тя ще бъде нов стимул за нашето партийно и държавно ръководство.